

13.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**13 Ekim 2023
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

13 Ekim 2023 Cuma

YASAMA BÖLÜMÜ

TBMM KARARLARI

1393 Hudut, Şümul ve Miktarı Cumhurbaşkanınca Belirlenecek Türk Silahlı Kuvvetleri Unsurlarının, 1701 (2006) Sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı ve 880 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla Tespit Edilen İlkeler Kapsamında 31/10/2023 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Daha UNIFIL’e İştirak Etmesi ve Bununla İlgili Gerekli Düzenlemelerin Cumhurbaşkanınca Yapılması İçin Anayasa’nın 92’nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Karar

1394 Hudut, Şümul, Miktar ve Zamanı Cumhurbaşkanınca Takdir ve Tespit Edilmek Üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Birleşmiş Milletlerin Orta Afrika Cumhuriyeti’nde İcra Ettiği Harekât ve Misyon Kapsamında Yurt Dışına Gönderilmesi ve Cumhurbaşkanınca Verilecek İzin ve Belirlenecek Esaslar Çerçevesinde Bu Kuvvetlerin Kullanılması İçin Verilen İznin Süresinin Anayasa’nın 92’nci Maddesi Uyarınca 31/10/2023 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Uzatılmasına Dair Karar

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Bayburt Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Kadir Has Üniversitesi Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 13/7/2023 Tarihli ve E: 2022/1 (Değişik İşler), K: 2023/4 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 26/7/2023 Tarihli ve E: 2023/32, K: 2023/138 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 26/7/2023 Tarihli ve E: 2023/36, K: 2023/142 Sayılı Kararı

100 Genç lider Meclisde

Cumhuriyet'in 100'üncü yılında Türkiye Gençlik Meclisleri bir araya geliyor Cumhuriyet'in 100'üncü yılına ve Ankara'nın Başkent oluşunun 100'üncü yılına özel bütün Gençlik Meclisleri 21-22 Ekim tarihlerinde bir araya geliyor.

Ankara Kent Konseyi ev sahipliğinde 21- 22 Ekim tarihlerinde Ankara Kent Konseyi ev sahipliğinde gerçekleşen buluşmanın amaçlarından söz eden Başkent Gençlik Meclisi Başkanı Ecer, şu açıklamaları kaydetti: “Başkent Gençlik Meclisi ve Türkiye Kent Konseyler Birliği iş birliğinde hem Cumhuriyet’imizin 100. yılında hem Ankara’nın Başkent oluşunun 100. yılına özel olarak Türkiye’deki bütün Gençlik Meclisi başkanlarını Ankara’ya getireceğimiz ve yerelde aktif katılımın sağlanmasına yönelik çalışmalar yürüten bütün Gençlik Meclislerinin Cumhuriyet’in 100. yılı kapsamında Başkent’te ağ geliştirmeleri kendi yerellerini güçlendirmeleri ve günün sonunda da gençlerin güçlendirilmesini sağlamak için bir program tasarlıyoruz. Bu program 21-22 ekim tarihlerinde olacak.

21 Ekim sabahında Ankara Kent Konsey binasında Türkiye Kent Konseyleri Birliği ve ve Gençlik Meclisi oturumuyla başlayacak. Ardından Ankara Ticaret Odası’nın Meclis Salonunda Ankara Ticaret Odası Başkanı, Ankara Sanayi Odası Başkanı, Ankara Ticaret Borsası Başkanı ve Ankara Bilim Üniversitesi Rektörü’nün katılımıyla “Günümüze Yön Verenler” panelinde dışarıdan gelen genç liderlerle ve genç başkanlarla bir araya gelecekler. Bu programın ardından 40 dakikalık bir networking alanı dediğimiz burada da aslında gençlerle Ahilerin bir araya geldiği bir gençlik köprüsü oluşturuyoruz ve burada gelen Gençlik Meclisi Başkanları aslında Türkiye’nin sermaye bakımından en önemli kurumlara olan Ankara Ticaret Odası,

Ankara Sanayi Odası gibi kurumların başkanlarının girişimcilik serüvenleri ve bu girişimcilik serüvenlerinin ardından gelinen noktada ve aynı zamanda ekonomi, gençlik ve gelecek kapsamında bir istişare yapılmış olacak. 100'üncü yılda 100 genç lider Başkent'te Türkiye'de ilk defa tüm Gençlik Meclislerinin bir araya geleceğini vurgulayan Ecer, "Ankara'daki gençlik alanda çalışan sivil toplum kuruluşları 22 üniversiteden öğrenci toplulukları bir araya gelecekler ve bu öğrenci topluluklarıyla birlikte de artık gençlerle üretilmiş ve genç dostu gençler, genç dostu kentleri inşa edebilecek. Biz çerçeveler çizmiş oluyoruz. Bu Türkiye'de ilk defa oluyor, ilk defa bu kadar Gençlik Meclisi bir araya geliyor.

Bu aynı zamanda Ulusal Gençlik Meclislerinin kurulmasının da zeminli oluşturuyor. Biliyorsunuz Avrupa Konseyi'nde Birleşmiş Milletlerde, Avrupa Parlamentosu'nda her zaman gençlik için ayrılmış kürsüler vardır ve hali hazırda Türkiye'nin bir ulusal gençlik konseyi olmadığı için de şu anda Türkiye'nin yurt dışındaki gençlik temsiliyeti maalesef yok. Biz bunun da zemini oluşturacağız. Çünkü buraya gelen yüz genç liderin yani yüz Gençlik Meclisi Başkanının etki alanına baktığımızda neredeyse beş altı milyon gencin katılım mekanizmasına dahil olduğu bir yapıdan bahsediyoruz. Bu yapıyı da Başkent'te 100'üncü yıla özel ulusal gençlik politikalarını belirleme noktasında onları harekete geçirmiş oluyoruz. "Başkent Gençlik Meclisi, yerel, ulusal ve uluslararası faaliyet göstermektedir" Türkiye'nin en büyük Gençlik Meclisi olan Başkent Gençlik Meclisi'nin 21-22 Ekim tarihleri için uzun zamandır hazırlık yaptığını dile getiren Ecer, "22 Ekimde ise Ankara'nın özellikle Cumhuriyet değerlerinin olduğu bir rota çizerek dışarıdan gelen temsilcilerimizle birlikte bir kültür sanat rotası oluşturuyoruz. Burada temel mevzumuz, Cumhuriyetin yüz yaşında olması durumu nasıl bir durumdur? Yüz yılda yaşanan işte Birinci Dünya Savaşı'nın ardından İkinci Dünya Savaşı, 74'te petrol krizleri, 1980'lerde iktisadi yaklaşımların dönüşümü, 2000'lerin başından sonra artık işte yükselen refah ve sonradan ekonomik krizlerin ortaya çıkması sürecinde gençlik neredeydi? Gençlik bunun neresinde yer aldı? Gençlik, Cumhuriyetin katma değer üretme biçimine nasıl katkı sağladı? Bunların hepsinin gündeme geldiği ve yakın zamanda Ankara'da. Başkent Ankara Kalkınma Projesi diye geçen BAKAP'ta açık havada bir arama konferansı yapılacak. Bu arama konferansında gelen temsilciler hem kendi yerelindeki problemlere çözüm geliştirme stratejilerini hem de Başkent Gençlik Meclisi'nin. Çünkü Türkiye'nin en büyük gençlik meclisi olduğu için Başkent Gençlik Meclisi, burada oluşturduğu yönergeler, burada oluşturduğu karar alıcılarla oluşturduğu bu protokollerin örnekleri de onlara verilerek onların kendi yerellerinde nasıl hareket etmesini sağlamış olacak. Bunun için de başkent gençlik meclisindeki gençler işte uzun zamandır bu hazırlıkların sürecini yapıyorlar ve bu süreci de artık yavaş yavaş sonuna geliyoruz. Türkiye'de ilk defa böyle bir buluşma gerçekleşiyor. Bu buluşmanın daha da ilerletilmesini sağlamak açısından da Türkiye Kent Konseyleri Birliği'nin mevzuat çalışmalarına da katkı yapılıyor. Türkiye Kent Konseyler Birliği bünyesinde yer alan kent konseylerinin yerelde siyasete bulaşmadan kentsel problemlere çözüm arayabilecekleri bir çerçeve oluşturuyoruz. Başkent Gençlik Meclisi, yerel, ulusal ve uluslararası olmak üzere üç kulvarda faaliyet göstermektedir" açıklamasında bulundu.

Artan fiyatlar kırmızı et tüketimini azalttı

Fiyatlardaki yüksek artış ve alım gücünün azalmasından dolayı kırmızı et tüketiminde düşüş yaşanırken, kesimlik hayvan varlığı da azalıyor.

Hüseyin GÖKÇE – ANKARA

Kırmızı et fiyatlarında yaşanan artış, alım gücü azalan tüketicinin kırmızı et tüketimini de azaltmasına neden oldu. Son dönemde en tenha dönemlerini yaşayan zincir marketlerin kasap reyonları istihdam azaltırken reyondaki etlerin vakumlu ambalajlarda satılması dikkat çekti.

Marketler bir yandan da kırmızı ette indirim kampanyalarıyla dikkat çekiyor. Geçtiğimiz haftalarda 350 liranın üzerinde satılan dana kıymasının kilosu bu hafta 300 liraya kadar geriledi. Dana kuşbaşının fiyatı ise 319 liraya indi. CarrefourSA Kategori Genel Müdür Yardımcısı Murat Dinçer son dönemde fiyatlarda yaşanan değişimle birlikte kırmızı et ve kanatlı eti arasındaki makasın açıldığını bunun da tüketici tercihlerinde kanatlı ete yönelimin artmasına neden olduğunu belirtiyor. Dinçer balık tüketimine olan talebin yükselmeye devam ettiğini vurguluyor. Metro Türkiye CEO'su Sinem Türlüng ise, son dönemde, üretimde yaşanan daralma ve tüketimdeki azalma eğilimi nedeniyle sektörde küçülme trendi gözlemlediklerini ifade etti. Bu küçülmenin kendi raflarına yansımadığını söyleyen Türlüng, "Son iki yılın satışlarına baktığımızda tonaj bazında dana eti yüzde 12, kuzu eti ise yüzde 34 gibi dikkate değer bir büyüme göstermiştir" açıklamasını yaptı. Et tüketiminin yaygın olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ise kırmızı ete ulaşamayan halkın sakatata yöneldiği belirtiliyor. Hayvan kesiminin çok azaldığına dikkat çeken Batman Elma Sokağındaki kasaplar

sakatata ulaşmanın da eskisi kadar kolay olmadığını ancak talebin çok arttığını belirtiyorlar.

Küçük işletmeler üretimden çekiliyor

Bu eğilim hayvan varlığındaki azalıştan da gözlenebiliyor. Büyükbaş hayvan varlığı Haziran 2023 itibarıyla yılbaşına göre 336 bin adet azalarak 16 milyon 687 bine geriledi. Küçükbaş hayvan sayısı ise 2 milyon 991 adet azalarak 53 milyon 274 bine indi. Gelişmeleri EKONOMİ'ye değerlendiren Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği Başkanı Bülent Tunç, temel sebebin küçük işletmelerin üretimden çekilmesi olduğunu bildirdi. Tunç, ithalat yetkisine sahip büyük işletmelerin 120 liraya mal ettikleri hayvanları 220 liraya satıp kâr sağladığını, materyal bulmakta zorlanan yerli üreticilerin maliyetinin ise 200 liranın üzerinde olduğunu söyledi. Bülent Tunç, 2011 yılında hayvan başına 300 lira olan destek miktarının bugün 500 lira olduğunu kaydederken, o dönem destek ile 20 torba yem alınabilirken, bugün 1 torba yem bile alınamadığını vurguladı.

“Yerli üretici para kazanamıyor”

Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği Başkanı Bülent Tunç, tarımsal işletme yapılarının giderek değiştiğini, bunun da kırmızı et arzını olumsuz etkilediğini söyledi. Özellikle köy işletmelerinin ciddi ölçüde piyasadan çıkmaya ve hayvancılığın büyük işletmelerin eline geçmeye başladığını dile getiren Tunç, özellikle son 1 yıllık zaman diliminde tüketicinin alım gücündeki düşüşe bağlı olarak kırmızı et tüketiminin azaldığını aktardı. Sadece hayvansal ürünlerin fiyatı değil, asgari ücret dahil olmak üzere girdi maliyetlerinde de büyük artışlar yaşandığına vurgu yapan Bülent Tunç, canlı hayvan kg fiyatının 250 lira bandında olduğunu ancak üreticinin bu şartlarda para kazanamadığını kaydetti. Besicilerin yurt içinde işletmeye koyacak canlı hayvan bulamadığını, bulunanların fiyatının da çok yüksek olduğunu bildiren Tunç, bu işten daha çok ithalatçıların para kazandığını söyledi. En az 200 baş ve üzeri hayvan varlığına sahip işletmelerin ithalat yapabildiğinin altını çizen Tunç, bunların maliyetinin 120 lira düzeyinde olduğunu, doğal olarak yerli üreticilerin ithal hayvanlarla rekabet edemediğini belirtti. Yerli üretici binbir zorlukla hayvan yetiştirmeye çalışırken, ithalatçıların sadece otel hizmeti vererek para kazandığını ifade eden Bülent Tunç, “Üstelik maliyetler çok farklı olmasına rağmen hayvanlar iç piyasaya aynı fiyata satılıyor” diye konuştu.

“Destek miktarı 2011'den bu yana neredeyse değişmedi”

Hayvan başına verilen destek miktarı 2011 yılında 300 lira iken bugün sadece 500 lira olduğunun altını çizen Tunç, “Aradan 12 sene geçti. Biz ilk destek verildiğinde 300 liraya 20 torba yem alıyorduk, şimdi bir torba yem bile alamıyoruz” dedi. Küçük işletmelerin üretimde kalabilmesi için destek miktarının mutlaka artırılması gerektiğini söyleyen Bülent Tunç, “Küçük işletmeler spekülatif hareket yapamıyor bile. Bunlara verilen destek miktarı artırılmalı. Küçük işletmeler de piyasadan çekilirse, iş tamamen büyüklerin elinde olacak. O zaman da bugünleri bile ararız” ifadelerini kullandı. Tunç,

küçük işletmeler piyasadan çekilince meralarda otlama olmadığı zaman oraların da kıraçlaştığını, bunun da hayvancılık için ayrı bir tehlike unsuru olduğunu dile getirdi.

Beyaz et talebinde anormal değişim yok

Kırmızı ette azalan talebin, beyaz ete de yönelmediği kaydediliyor. EKONOMİ'nin sorularını cevaplandıran Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği (BESDBİR) Başkanı Naci Kaplan, talepte anormal bir değişim olmadığını söyledi. Kırmızı ette oluşan boşluğun beyaz ete yönelmesini beklediklerini ancak iç piyasada tüketim artışının yüzde 2-3 gibi sınırlı düzeyde gerçekleştiğini vurgulayan Kaplan, beyaz et fiyatlarının da düşük kaldığını belirtti. Gelişmiş ülkelerde kırmızı et ile beyaz et arasındaki fiyat farkının 1'e 3 olduğunu dile getiren Naci Kaplan, "Bugün bütün tavuk eti 60 lira civarındayken, en ucuz kırmızı et fiyatı 300 liranın üzerinde" diye konuştu.

Et fiyatları çok artmadı, insanların alım gücü düştü

Türkiye Kasaplar Federasyonu Başkanı Osman Yardımcı ise, pandemiden sonra üreticilerin girdi ve enerji maliyetleri çok yükseldiğini, bununla birlikte kasapların da işçilik ve kira maliyetlerinin büyük oranda arttığını vurgulayarak, "Kasaplar olarak bizler aracıyız ve bu maliyetler nedeniyle kasaplar da mağdur. Tüm bu maliyet artışlarına rağmen et fiyatları pandemiden bu yana toplamda yüzde 110 arttı, bu haliyle belki de fiyatı en az artan temel gıda maddesi et. Aslında bizim fiyatlarımız çok artmadı ama halkın alım gücü düştü" dedi.

Türkiye'nin ilk güneş takip sistemli tarım GES'i açıldı

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez, Türkiye'nin ilk güneş takip sistemli tarım arazisi üzerine kurulu güneş enerjisi santrali (GES) Ayaş Tarım GES'in örnek ve önemli bir proje olduğunu, benzer projelerin Bursa ve Kayseri'de de hayata geçirileceğini bildirdi.

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez, Ayaş Tarım GES'in açılışında yaptığı konuşmada, tarım alanlarının Türkiye için oldukça kıymetli olduğunu, söz konusu projenin başarılı olması halinde, Ayaş'taki diğer çiftçilerin de bundan faydalanacağını söyledi.

Benzer projelere Bakanlığın destek vermeye devam edeceğini belirten Dönmez, "ODTÜ-GÜNAM tarafından yürütülen bu proje, üniversite, sanayi ve tarım odaklı olması açısından güzel ve önemli bir proje. Kayseri'de ve Bursa'da da benzer tarım GES projeleri olacak. Türkiye'de girişimci ekosistemi var. Akademi ve girişimci kabiliyeti yüksek. Bölgede örnek bir ülke. Bu özelliklere sahip insanları bir araya getirmek bizim görevimiz." değerlendirmesinde bulundu.

Dönmez, bu tarz projelerin artması ile finansman olanaklarının da yaygınlaşacağını vurgulayarak, şöyle konuştu:

"Hayalimde gençlerin, nitelikli çocukların kırsalda çalışması var. Her şeyi babadan dededen kalan yöntemlerle basit şekilde yaparsak biz bunu maliyetlerle kurtaramayız, teknolojiyi kullanmamız lazım. Bunları büyütecekler. Yazılımlarla veriyi kontrol edecekler. İki tane Kayseri'de ve bir tane de Bursa'da Tarım GES projeleri

olacak. Tarım GES'ler yaygınlaştığı müddetçe desteğimiz artacak. Ankara Kalkınma Ajansı ve KOSGEB ile desteklerimiz artacak. Özellikle yeşil dönüşüm konusunda uluslararası fonlar fazla. Düşük faizli uygun vadeli kredilerin peşindeyiz. Biz devlet olarak bu yükün bir kısmını absorbe ediyoruz. Benzer projeler yaygınlaştıkça finansman da kolaylaşacak."

ODTÜ Güneş Enerjisi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ODTÜ-GÜNAM) Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Raşit Turan da bu yıl GÜNAM'ın 15. yılına girdiğini belirterek, GÜNAM'ın en büyük hedefinin hücre teknolojisinin geliştirilmesi olduğunu söyledi.

GÜNAM içinde modül teknolojileri birimi oluşturulduğunu dile getiren Turan, "Bu birimimiz çok büyük başarı kazandı. Fotovoltaik (PV) sistemler büyük santrallerde kullanılıyor. Herkese PV sistemlerini anlattık. Herkes bu konuda ikna oldu. Bundan sonra yeni bir dönem var. Her yere PV çalışmaları yapmak istiyoruz. Örneğin yüzer PV sistemleri yaygınlaşıyor. Ankara'da bir yüzer güneş enerjisi projesi yapılıyor. Panellerin araçlara entegrasyonu mümkün, binalara entegrasyonu da yapılıyor. Tüm bunlar bizi merkez olarak heyecanlandırıyor. Bu gelişmeler faaliyet alanlarımızın gelişmesine katkı sunuyor. Performansımızı artırıyor. " diye konuştu.

"AKA olarak 1141 proje destekledik"

Ankara Kalkınma Ajansı (AKA) Genel Sekreter Vekili Emine Doğrukök, AKA'nın bölgesel kalkınmadan sorumlu 26 kalkınma ajansından biri olduğunu ve temel görevlerinden birinin kurumlar arası iş birliği alanlarının genişletilmesi olduğunu anlattı.

Doğrukök, Ayaş Tarım GES'in AKA tarafından desteklenen en büyük projelerden biri olduğunu belirterek, "Ajans olarak sürdürülebilir kalkınma gündemimizde bulunuyor. Ekonomik büyüme çevresel ve sosyal kalkınma ile gerçekleşiyor. AKA olarak kuruluştan bu yana 1141 proje destekledik. 2023 itibarıyla 1,1 milyar lira destek verildi. Projelerin toplam tutarı eş finansman ile 2,4 milyar liraya ulaştı." ifadelerini kullandı.

ODTÜ -GÜNAM Modül Teknolojileri Birim Koordinatörü Doç Dr. Talat Özden de 30 Haziran itibarıyla Tarım GES tesisin tamamlandığını, arazide ise şu ana kadar salatalık, domates, havuç, kırmızı lahana, biber, ıspanak gibi bir çok sebzenin yetiştirildiğini söyledi.

Özden, ODTÜ- GÜNAM olarak söz konusu Tarım GES projesinde hedeflerinden birinin veri seti oluşturmak olduğunu ifade ederek, "Bu bizim için çok önemli. Tarım GES tasarım metodolojisini belirleyecek doğru veri setini oluşturmaya çalışacağız. Bu proje bizim için güzel bir kaldıraç noktası oldu. Hem cesaretlendik hem de bir çok yeniliği öğrenince, literatüre de hakim olunca bir çok proje yazdık." dedi.

Ayaş Tarım GES'te çift yüzlü paneller kullanıldı

Ayaş Tarım GES'te yükseltilmiş fotovoltaik (PV) güneş panelleri yardımıyla enerji üretimi ve tarımsal faaliyetlerin eş zamanlı yürütülmesi amaçlanıyor.

Toplam 122 kilovat pik (kWp) kurulu güce sahip paneller kullanılarak donatılmış arazide çift yüzlü (bifacial) panel teknolojisinden faydalanıldı. Santral yüksekliği 3,5 metre, panellerin konumlandırılması ise doğu-batı yönelimli, tek eksenli ve güneş takibi olacak şekilde tasarlandı.

Tarım Kredi Marketlerde indirim kampanyası başlatılacak

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın zincir marketlere yönelik yaptığı indirim çağrısının ardından Tarım Kredi Kooperatif Marketler de gıdadan temizlik malzemelerine kadar çok sayıda üründe fiyatları düşürme kararı aldı.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinden (Tarım Kredi) yapılan açıklamaya göre, Tarım Kredi Kooperatif Market, Türkiye'nin 81 ilinde 3 bini aşkın satış noktasıyla ürünlerini tüketicilerle buluşturuyor.

Kuruluş, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın zincir marketlere yaptığı enflasyon ve hayat pahalılığıyla mücadeleye destek olma çağrısı üzerine yeni bir kampanya düzenlendi. Tarım Kredi Kooperatif Marketlerde mevcut indirim kampanyalarına ilave olarak 16 Ekim'de başlayacak yeni kampanya kapsamında, süt, peynir, pirinç, nohut, mercimek, ayçiçeği yağı, salça, çay, un gibi temel ihtiyaç ürünleri ile deterjan, sabun, kağıt peçete ve kağıt havlu gibi temizlik ürünlerinde yüzde 50'ye varan indirim yapılacaktır.

Ayrıca, cumartesi, pazar ve pazartesi günleri, çiftçilerden doğrudan tedarik edilerek satışı yapılan patates, soğan, elma, portakal, domates ve salatalık gibi meyve ve sebze ürünlerinde de "manavda taptaze indirim" kampanyası devam edecek.

Tarım Kredi Kooperatif Marketleri, üretici ile tüketici arasında doğrudan bir kanal oluşturarak, çiftçilerin ürettiği ürünleri en uygun fiyatla tüketicilere ulaştırmayı ve ülke ekonomisine destek olmayı hedefliyor.

Bakan Şimşek: Pozitif reel faize yaklaşmış durumdayız

Bakan Şimşek, Dünya Bankası-IMF toplantısındaki konuşmasında, "Pozitif reel faiz enflasyon beklentilerini dizginlemek için olmazsa olmazımız, buna yaklaşmış durumdayız" olarak kaydetti ve yapılması gerekenlerin henüz bitmediğini vurguladı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Fas'ın Marakeş şehrinde düzenlenen Dünya Bankası-IMF toplantısında konuşma gerçekleştirdi. Bakan Şimşek, pozitif reel faizin, enflasyon beklentilerini dizginlemek için olmazsa olmaz bir konumu olduğunu ve Türkiye'nin pozitif reel faize yaklaştığını söyledi. Şimşek, pozitif reel faiz eşğine ulaşmak için yapılması gerekenlerin henüz bitmediğini de söyledi.

Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek konuşmasında, enflasyon beklentilerini kontrol altına almak için seçimlerin ardından atılan adımları anlattı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Mayıs ayındaki genel seçimlerin ardından politika faizini 2150 baz puan artışla yüzde 30'a yükseltti. TCMB, önümüzdeki dönemde de sıkılaştırma adımlarına devam edebileceği mesajı da veriyor.

Türkiye politik istikrara sahip beş yıl geçirecek

TL'nin temel göstergelerinin sağlam olduğunu ve para biriminin "çekici" görüldüğünü de belirten Şimşek, yerel seçimleri genel seçimlerden ayırt etmek gerektiğini, Türkiye'nin politik istikrara sahip beş yıl geçireceğini kaydetti.

Şimşek geçmiş ekonomi politikalarını tersine çevirmenin zaman alacağını da sözlerine ekledi.

Kur korumalı mevduatta tarihi gerileme

Kur korumalı mevduat toplamı 74,6 milyar TL düşüşle; 3,30 trilyon TL'den 3,23 trilyon TL'ye geriledi. Yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatı ise, parite etkisinden arındırılmış olarak 551 milyon dolar arttı.

İSTANBUL / EKONOMİ

Yeni ekonomi yönetimi ve Merkez Bankası'nın kur korumalı mevduattan çıkış adımları kapsamında KKM'den standart TL mevduata dönüş hedefinin duyurulduğu 20 Ağustos'tan bu yana ilk kez geçen hafta KKM hesaplarında 74 milyar 565 milyon liralık sert bir düşüş yaşandı. Böylece KKM tarihinde ilk kez bu denli büyük bir gerileme yaşanırken 6 Ekim haftası öncesinde en hızlı kayıp 6 Ocak haftasındaki 45.3 milyar liralık gerilemede yaşanmıştı. 18 Ağustos'tan sonra geçen 7 haftada KKM hesapları 179.34 milyar dolar azaldı. KKM büyüklüğü ise 3 trilyon 228,6 milyar liraya indi.

KKM'nin toplam mevduattaki oranı yüzde 24,19

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun haftalık verilerine göre KKM hesaplarında düşüş devam ediyor. 20 Ağustos sonrasında ilk haftada 39 milyar liralık bir düşüş gözlenen KKM hesaplarında takip eden haftalarda düşüş yavaşlamış 29 Eylül haftasında ise 1.2 milyar dolara kadar inmişti. Ancak ekim ayı hızlı başladı. 6 Ekim ile biten haftada KKM hesaplarında azalma 74.56 milyar lira oldu. KKM'nin dolar cinsi büyüklüğü de 117.65 milyar dolara indi. 25 Ağustos haftasında KKM hesaplarının dolar cinsi değeri 127.57 milyar dolar seviyesinde bulunuyordu. KKM hesaplarının toplam mevduat içindeki oranı da geçen hafta itibariyle yüzde

24,19'a gerileyerek son 26 Mayıs haftasında görülen seviyelere indi. KKm hariç TL mevduatın toplam mevduattaki oranı yüzde 35,01'e yükselirken haziran başındaki seviyelerini yakaladı. Döviz mevduatının parite etkisinden arındırılmamış olarak toplam mevduattaki oranı da yüzde 40,7'de kaldı.

Yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatı arttı

Yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatındaki gerileme ise geçen hafta da kesintiye uğradı. Merkez Bankası haftalık para ve banka verilerine göre, yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 551 milyon dolar arttı. Gerçek kişilerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 570 milyon dolar azalırken, tüzel kişilerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 1 milyar 120 milyon dolar arttı.

Bankacılık sektörünün mevduatı arttı

Bankacılık sektörünün toplam mevduatı, 6 Ekim ile biten haftada 75,7 milyar lira artarak 13 trilyon 793,3 milyar liraya yükseldi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından haftalık para ve banka istatistikleri yayımlandı. Buna göre, bankacılık sektöründeki toplam mevduat (bankalar arası dahil), 6 Ekim ile biten haftada 75 milyar 740 milyon 21 bin lira artarak 13 trilyon 793 milyar 315 milyon 613 bin liraya yükseldi.

Aynı dönemde bankalardaki TL cinsi mevduat yüzde 0,08 artışla 7 trilyon 816 milyar 445 milyon 970 bin lira, yabancı para (YP) cinsinden mevduat ise yüzde 0,31 artarak 5 trilyon 333 milyar 935 milyon 565 bin lira oldu.

Bankalarda bulunan toplam YP mevduatı, geçen hafta 204 milyar 428 milyon dolar düzeyinde gerçekleşirken, bu tutarın 171 milyar 633 milyon doları yurt içinde yerleşik kişilerin hesaplarında toplandı.

Yurt içi yerleşiklerin toplam YP mevduatında, parite etkisinden arındırılmış veriler göz önünde bulundurulduğunda 6 Ekim itibarıyla 551 milyon dolarlık artış görüldü.

Taksitli ticari kredi miktarı arttı

Mevduat bankalarındaki tüketici kredileri, geçen hafta yüzde 0,34 azalarak 1 trilyon 360 milyar 417 milyon 874 bin lira oldu. Aynı dönemde taksitli ticari krediler yüzde 0,29 artışla 1 trilyon 136 milyar 454 milyon 306 bin liraya, kredi kartları bakiyesi de yüzde 0,42 düşüşle 1 trilyon 286 milyar 476 milyon 250 bin liraya indi.

13.10.2023

Mevduat bankalarındaki tüketici kredilerinin 401 milyar 917 milyon 62 bin lirası konut, 67 milyar 57 milyon 29 bin lirası taşıt ve 891 milyar 443 milyon 783 bin lirası diğer kredilerden oluştu.

Bankacılık sektörünün TCMB dahil toplam kredi hacmi de 6 Ekim ile biten haftada 10 milyar 759 milyon 451 bin lira azalarak 10 trilyon 247 milyar 527 milyon 519 bin liraya geriledi. Toplam kredi hacmi, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 55,56 artış kaydetti.

Bankacılık sektörünün kredi hacmi 10,68 trilyon lira oldu

Bankacılık sektörünün kredi hacmi, geçen hafta 8 milyar 660 milyon lira azalarak 10 trilyon 678 milyar 681 milyon liraya geriledi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan haftalık bültene göre, sektörün kredi hacmi 6 Ekim itibarıyla 8 milyar 660 milyon lira azaldı. Söz konusu dönemde toplam kredi hacmi 10 trilyon 687 milyar 341 milyon liradan 10 trilyon 678 milyar 681 milyon liraya geriledi.

Bankacılık sektöründe toplam mevduat ise bankalararası dahil geçen hafta 32 milyar 343 milyon lira arttı. Söz konusu haftada yüzde 0,2 yükselen bankacılık sektörü toplam mevduatı 13 trilyon 341 milyar 854 milyon lira oldu.

Tüketici kredilerinin tutarı 1 trilyon 444,2 milyar liraya geriledi

Bültene göre, tüketici kredilerinin tutarı 6 Ekim itibarıyla 4 milyar 434 milyon lira azalışla 1 trilyon 444 milyar 190 milyon liraya geriledi. Söz konusu kredilerin 445 milyar 435 milyon lirası konut, 87 milyar 760 milyon lirası taşıt ve 910 milyar 996 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu.

Bu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 3 milyar 815 milyon lira artarak 1 trilyon 242 milyar 798 milyon liraya yükseldi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları ise yüzde 0,4 azalışla 961 milyar 257 milyon liraya düştü. Bireysel kredi kartı alacaklarının 428 milyar 927 milyon lirası taksitli, 532 milyar 330 milyon lirası taksitsiz borçlardan oluştu.

13.10.2023

Yasal öz kaynaklar arttı

Bankacılık sektöründe takipteki alacaklar, 6 Ekim itibarıyla bir önceki haftaya göre 447 milyon lira artarak 168 milyar 708 milyon liraya yükseldi. Takipteki alacakların 144 milyar 842 milyon lirasına özel karşılık ayrıldı.

Aynı dönemde bankacılık sisteminin yasal öz kaynakları 547 milyon lira artarak 2 trilyon 305 milyar 78 milyon lira oldu.

Yeni kalkınma planı Meclis'e geliyor

Geçtiğimiz ay, Orta Vadeli Programın açıklanmasının ardından ekonomi gündeminde gelişmeler hız kazandı. Gözler kalkınma planına çevrilirken plan 16 Ekim'de Meclis'in gündemine sunulacak. Refahın artırılması, enerji ve ulaşımda merkez ülke olma adımları, yeşil dönüşüm hedefleri planın ana başlıklarından olacak. 12'nci Kalkınma Planı ile Türkiye'nin 2053 vizyonu çizilecek.

Geçtiğimiz ay, Orta Vadeli Programın açıklanmasının ardından ekonomi gündeminde gelişmeler hız kazandı. Gözler kalkınma planına çevrilirken, plan 16 Ekim'de Meclis'in gündemine sunulacak. Refahın artırılması, enerji ve ulaşımda merkez ülke olma adımları, yeşil dönüşüm hedefleri planın ana başlıklarından olacak. 12'nci Kalkınma Planı ile Türkiye'nin 2053 vizyonu çizilecek. 5 yıl boyunca yapılacak icraat, sosyal kalkınma ve refahı yükseltecek adımlar, enerji ve ulaşımda Türkiye'yi merkez ülke haline getirecek faaliyetlerin hepsi 12'nci Kalkınma Planı'nın ana başlıkları arasında yer alacak.

5 yıl boyunca yapılacak icraat ve Türkiye'nin 2053 vizyonu yer alıyor Kalkınma planı ile Türkiye'nin 2053 vizyonu çizilecek. 2024-2028 yıllarını kapsayan Kalkınma Planı'nda en önemli başlık refahın artırılması. Gelirin daha adil paylaşılmasına yönelik adımlar atılacak. Asgari ücretliler başta olmak üzere çalışanların gelir dağılımındaki payı artırılacak. Özel sektör ile kamu arasında gelir dengesi sağlanacak. Bunun için ekonomik ve sosyal kalkınma adımlarına devam edilecek.

Türkiye'nin enerjide merkez ülke olması için adımlar atılacak

Kalkınma planı ile Türkiye'nin enerjide merkez ülke olması için adımlar atılacak. Sanayi ve enerji tesislerine entegre edilmiş demir ve kara yolu ağları güçlendirilecek.

Uluslararası deniz ve kara taşımacılığı için gümrük kapıları ve limanlarına yenileri eklenecek. Asya'yı Avrupa'ya bağlayacak yeni çekim merkezlerinin önünün açılması sağlanacak. Bu konuda Zengezur Koridoru ve Ovaköy Sınır Kapısı gibi örneklerin sayısı artırılacak.

"Yeşil dönüşüm" de kalkınma planında

Yeşil dönüşüm ve ekosistem önemli başlıklardan biri olarak ön plana çıkıyor. 2053 Net Sıfır Emisyon hedefi, karbonsuzlaşma faaliyetleri, enerji ve kaynak verimliliğini artıracak ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi teşvik edecek adımlar kalkınma planında yer alacak. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, 12'nci Kalkınma Planı'nı 16 Ekim'de Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunacak.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Amerika'nın ne işi var Filistin'de

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsrail'in Gazze'deki saldırılarına tepki göstererek, "Amerika'nın ne işi var Filistin'de. Şu anda Gazze'de su ekmek gıda yok. Bunlar insan haklarına ters" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Asırlardır adalet ve hakkaniyetten sapmamış bir millet olarak İsrail-Filistin geriliminde de tavrımız bu yöndedir. Amerika'nın ne işi var Filistin'de. Şu anda Gazze'de su ekmek gıda yok. Bunlar insan haklarına ters" ifadesini kullandı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde Türkiye Gençlik Vakfı 2023 Teşkilat Buluşması'nda konuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan özetle şunları söyledi:

"Amerika gibi bir ülkeye, barışı tesis mi yakışır, yoksa oraya benzinle, körükle gitmek mi yakışır?

Gazze'de su, ekmek, gıda yok. Bütün bunlar İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne ters. Nerede Batı? Bu noktada aldıkları tedbir var mı? O da yok.

Gazze'deki kardeşlerime yönelik katliam derecesine varan saldırıların hiçbir izahı olamaz.

13.10.2023

Örgütlerden farklı olarak devletler, savaş hukukuyla insan haklarına riayet etmekle mükelleftir. Bu çizginin giderek kaybolduğunu görüyoruz."

Cumhurbaşkanı Erdoğan çatışmaların bölgeye yayılmasını istemediklerini belirterek şu ifadeleri kullandı:

"Çatışmaların bölgemize yayılmasını istemiyoruz. Bölgede söz, etki sahibi aktörleri körü körüne birilerini desteklemek yerine gerilimi düşürmeye çağırıyoruz.

360 kilometrekarelik alanda yaşayan 2 milyon Gazzelinin elektriğini, suyunu, akaryakıtını, gıdasını kesmek ne insanidir, ne de savaş hukukunda yeri vardır."

Biden'den Türkiye'ye çok ağır sözler

ABD, Türkiye'nin Kuzey Irak'ta terör örgütü PKK/YPG'ye karşı yaptığı operasyonları bölgede bir tehdit unsuru olarak gösterdi.

ABD Başkanı Joe Biden'ın imzasıyla Beyaz Saray'ın internet sitesinde yer alan açıklamada "Türkiye Hükümeti'nin Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelik askeri harekât eylemleri, sivilleri tehlikeye atmakta ve bölgedeki barış, güvenlik ve istikrarı daha da zayıflatma tehdidinde bulunmaktadır" ifadesine yer verildi.

Terör örgütü IŞİD ile mücadele gerekçesiyle terör örgütü PKK/YPG'yi açık şekilde destekleyen, teröristlere silah veren ve ortak tatbikat yapan ABD, Türkiye'ye suçlamalar yöneltti.

ABD Başkanı Biden'ın imzasıyla Beyaz Saray'ın internet sitesinde yer alan açıklamada, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde terör örgütlerine yönelik operasyonlarının terör örgütü IŞİD'in yenilgiye uğratma kampanyasını baltaladığı, sivilleri tehlikeye attığı, bölgedeki barış, güvenlik ve istikrarı daha da zayıflatma tehdidinde bulunduğu ileri sürüldü.

Biden'ın imzasıyla yayımlanan açıklamada şu ifadeler kullanıldı:

"14 Ekim 2019 tarihinde, 13894 sayılı Başkanlık Emri ile Başkan, Suriye'deki ve Suriye ile ilgili durumun ABD'nin ulusal güvenliğine ve dış politikasına oluşturduğu olağandışı ve olağanüstü tehditle başa çıkmak için Uluslararası Acil Ekonomik Güçler Yasası (50 U.S.C. 1701 et seq.) uyarınca ulusal bir acil durum ilan etti.

Suriye'deki durum ve özellikle de **Türkiye Hükümeti'nin Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelik askeri hareket eylemleri, Irak Şam İslam Devleti'ni**

(İŞİD) yenilgiye uğratma kampanyasını baltalamakta, sivilleri tehlikeye atmakta ve bölgedeki barış, güvenlik ve istikrarı daha da zayıflatma tehdidinde bulunmakta ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ulusal güvenliği ve dış politikası için olağandışı ve olağanüstü bir tehdit oluşturmaya devam etmektedir.

Bu nedenle, 14 Ekim 2019 tarihli ve 13894 sayılı İcra Emrinde ilan edilen ulusal acil durum 14 Ekim 2023 tarihinden sonra da yürürlükte kalmalıdır. Bu nedenle, Ulusal Acil Durumlar Yasasının 202(d) bölümü (50 U.S.C. 1622(d)) uyarınca, Suriye'deki ve Suriye ile ilgili durumla ilgili olarak 13894 sayılı İcra Emrinde ilan edilen ulusal acil durumu 1 yıl süreyle devam ettiriyorum. Bu bildirim Federal Sicil'de yayınlanacak ve Kongre'ye iletilecektir.”

Net hata noksan dalgalanıyor da bir türlü durulamıyor!

Alaattin AKTAŞ

13 Ekim 2023 Cuma

Net hata noksan ödemeler dengesinde finansman hesabının bir alt kalemi değildir. Net hata noksan, aslında bir finansman ya da harcama kalemi de değildir. Net hata noksan, ödemeler dengesini sıfırlama kalemidir.

Ödemeler dengesi bir bilanço olduğuna ve toplamının sıfır etmesi gerektiğine göre, diğer kalemlerdeki hataların, eksik yazımların, nereye kaydedileceği henüz bilinmeyen tutarların bir torbada toplanması için net hata ve noksan kullanılır.

Ödemeler dengesi teoride üç, fiiliyatta ise dört ana kalemden oluşur.

Teorideki üç hesap; cari işlemler hesabı, sermaye hesabı, finansman hesabıdır.

Bu üç hesabın toplamının sıfır olacağı varsayılır. Hem zaten sermaye hesabı önemsiz bir hesaptır; özünde cari denge ile finansman hesabının birbirine eşit olması gerekir. Ama bu sağlanamaz ve işte o zaman fiilen dördüncü kalem olan net hata ve noksan devreye girer. Zaten ödemeler dengesiyle ilgili projeksiyonlarda net hata ve noksan kalemi hep sıfır öngörülür. Daha yola çıkarken “**Ben hesaplamada hata yapacağım, ölçümüm eksik olacak**” denilemeyeceğine göre...

Cari işlemler, sermaye hesabı ve finansman hesabının toplamı eğer negatif ise, aynı miktar pozitif olarak net hata noksana yazılır. Tersini ortaya çıkar ve bu üç kalemin toplamı pozitif olursa, bu sefer de aynı miktar negatif olarak net hata ve noksana kaydedilir ve böylece ödemeler dengesinin denkliliği sağlanır.

NHN nereden kaynaklanır?

Net hata ve noksanın cari dengeyi oluşturan kalemler dışında kalan kalemlerden kaynaklandığı algısı hakimdir. Bu büyük ölçüde doğrudur ama tümüyle doğru değildir.

Net hata noksan dış ticaretin kayda girip dövizinin geç gelmesinden ya da gitmesinden de ortaya çıkabilir; turizm gelirlerinin iyi ölçülememesinden de... Hem zaten turizm gelirleri anketlere dayalı bir tahmindir.

Net hata noksana yol açan asıl işlemler, özellikle son altı ayda olduğu gibi, döviz varlıklarının sistemden çıkarılmasından ya da sisteme geri dönüşünden kaynaklanır.

Bu arada yeri gelmişken bir konuya da açıklık getirmekte yarar var. Bu köşede dün yer alan yazımda seçimden önceki ve sonraki üç ayda sistemden yoğun döviz çıkışı ve girişi olduğunu belirttim. Bu çıkış ve girişin tümü yurt dışı ile ilgili bir hareket değil. Bu döviz, sistemden çıkarılıp yastık altına, kasalara giden ve sonra tekrar sisteme giren döviz de kapsıyor elbette. Ancak ağırlık, tutarını bilemesek de, yurt dışına dönük işlemlerle gerçekleşti.

NHN'nin azalması gerekir ama olmuyor

Merkez Bankası net hata noksanın başlangıçta yüksek olmasını özellikle verilerin erken açıklanmasına bağlıyor:

“Türkiye’nin ödemeler dengesi istatistiklerinde ilgili ayın verisi, uluslararası uygulamalara göre oldukça kısa bir gecikme dönemi olarak nitelendirilebilecek yaklaşık altı haftalık bir gecikme ile yayımlanmaktadır. İstatistiklerin güncelliğini kaybetmeden kullanıcılara ulaşmasını amaçlayan bu uygulama, yayım tarihinde mevcut olmayan verilerin yerine geçici nitelikteki verilerin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Ödemeler dengesi istatistikleri ve dolayısıyla net hata ve noksan kalemi de, hem geçici nitelikteki söz konusu verilerin zaman içinde kesinleşmesi hem de yeni bir kaynaktan veri derlenmeye başlanması nedeniyle güncellenmektedir.”

Cari işlemler dengesi ile finansman kaleminin birbirine tam olarak karşılaması istisnai bir durumdur; kabul. Başlangıçta bir fark ortaya çıkar ve bu fark ters işaretle net hata noksana yazılarak ödemeler dengesinin denkliği sağlanmış olur.

Ama Merkez Bankası’nın dile getirdiği zaman içindeki güncelleme net hata noksanın azalmasını sağlamıyor, hatta tam tersi oluyor. Bunu nasıl yorumlayacağız?

Bu yılın net hata noksan tutarlarının aylara göre zaman içinde nasıl seyrettiğini bir tabloda topladık. Ağustosla ilişkin tabii ki tek tutar var; dolayısıyla yedi aya baktık ve ilk açıklamaya göre genellikle düşüş değil, artış olduğunu gördük.

Tuhaf değil mi? Hani net hata noksan yeni ve daha sağlıklı veriler geldikçe giderek azalacaktı?

Özellikle üç ay; ocak, mayıs ve haziran çok dikkat çekici...

Ocak ayı için ilk açıklanan net hata noksan negatif 119 milyon dolar. Tutar, mart ayı ödemeler dengesi açıklandığında pozitif 325 milyon olarak revize edilmiş; nisan ve mayısta yine negatif 534 ve 543 milyon olmuş, haziranla birlikte tekrar pozitifte dönerek son olarak 380 milyon olarak açıklanmış. Bir revizyon olur olmaya da, hiç olmazsa aynı yönde ya da negatifse negatif, pozitifse pozitif olur. Bir negatif, bir pozitif; tuhaf!

Mayısa geliyoruz, ilk açıklanan NHN negatif 7.4 milyar dolar. Bu tutar azalacağına artıyor ve ağustos açıklamasında 8.7 milyarı buluyor.

Ya hazirana ne demeli! İlk açıklanan NHN pozitif 5.5 milyar dolar. Bu tutar iki ay sonra tam 2.5 milyar dolar daha artıyor ve ağustos açıklamasında görüyoruz ki 8 milyar dolara çıkıyor.

Merkez Bankası'nın "**Geçici nitelikteki verilerin zaman içinde kesinleşmesi**" ifadesi sanki net hata ve noksanın ilk açıklandığı düzeye göre zaman içinde sıfıra yaklaşacağı gibi bir izlenim uyandırıyor. Ama hiç de öyle olmuyor.

Sonuçta başlıkta dediğim gibi; net hata noksan dalgalanıyor, dalgalanıyor da bir türlü durulamıyor!

Net hata noksandaki dalgalanma müthiş! (Milyon dolar)

	(Açıklamanın yapıldığı aydaki durum)								Fark (*)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	
Ocak	-119	-10	325	-534	-543	134	484	380	499
Şubat		1.011	1.319	746	746	1.058	1.360	1.368	357
Mart			-2.444	-3.222	-3.266	-3.215	-2.894	-2.750	306
Nisan				-3.684	-3.222	-3.114	-3.469	-3.430	-254
Mayıs					-7.405	-7.538	-8.755	-8.724	1.319
Haziran						5.523	8.150	8.023	2.500
Temmuz							4.413	3.644	-769
Ağustos								4.583	

IMF: Türkiye 2023'te 17'nci büyük ekonomi

Naki BAKIR

13 Ekim 2023 Cuma

IMF, 2023'te Türkiye'nin 19'uncu büyük ekonomi olacağı yönündeki tahminini 17'ciliğe revize etti ve izleyen 5 yılda bu sırasının değişmeyeceğini öngördü. IMF'nin 2023-2028 döneminde Türkiye için öngördüğü milli gelir büyüklükleri, ekonomi yönetiminin 2024-2026 dönemine ait OVP'deki hedeflerinin üzerinde.

Milli gelire göre sıralı ilk 20 ülke (milyar \$)						
	2022			2023		
1	ABD	25.462,7	ABD	26.949,6	ABD	32.690,4
2	Çin	17.886,3	Çin	17.700,9	Çin	23.608,9
3	Japonya	4.237,5	Almanya	4.429,8	Hindistan	5.944,4
4	Almanya	4.085,7	Japonya	4.230,9	Almanya	5.459,3
5	Hindistan	3.389,7	Hindistan	3.732,2	Japonya	5.157,9
6	İngiltere	3.081,9	İngiltere	3.332,1	İngiltere	4.576,3
7	Fransa	2.780,1	Fransa	3.049,0	Fransa	3.634,7
8	Rusya	2.244,2	İtalya	2.186,1	Brezilya	2.774,5
9	Kanada	2.137,9	Brezilya	2.126,8	Kanada	2.699,4
10	İtalya	2.012,0	Kanada	2.117,8	İtalya	2.571,5
11	Brezilya	1.920,0	Rusya	1.862,5	Meksika	2.356,8
12	Avustralya	1.702,6	Meksika	1.811,5	G. Kore	2.129,4
13	G. Kore	1.673,9	G. Kore	1.709,2	Endonezya	2.093,5
14	Meksika	1.465,9	Avustralya	1.687,7	Avustralya	2.053,6
15	İspanya	1.418,9	İspanya	1.582,1	Rusya	1.986,9
16	Endonezya	1.318,8	Endonezya	1.417,4	İspanya	1.926,2
17	S. Arabistan	1.108,1	TÜRKİYE	1.154,6	TÜRKİYE	1.576,0
18	Hollanda	1.010,2	Hollanda	1.092,7	Hollanda	1.338,2
19	TÜRKİYE	905,8	S. Arabistan	1.069,4	S. Arabistan	1.276,0
20	İsviçre	818,5	İsviçre	905,7	İsviçre	1.191,1

Hindistan, 2026'da 5,4 trilyon dolar GSYH ile en büyük 3'üncü ekonomi oluyor. 2022'de 8'inci olan Rusya ise bu yıl 11'inciliğe ve 2028'te 15'inciliğe kadar düşecek.

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF), en büyük 10 ekonomi arasına girme hedefine karşılık ilk 20 liginden de düşme riski dillendirilen Türkiye'nin 2023 yılı sırasına ilişkin tahminini 2 basamak yükselterek 17'ncilik olarak belirledi.

Türkiye'nin izleyen beş yılda da aynı sırada yer alacağı öngörüldü.

IMF'nin Dünya Ekonomik Görünümü (World Economic Outlook) veri setinin Ekim 2023 güncellemesinde, 196 ülkenin son verilere göre 2023-2028 dönemine ilişkin Gayri Safi Yurt İçi hasıla (GSYH) projeksiyonları revize edildi. Güncellenen veri setine göre, 2022 yılında 905,8 milyar dolar gayri safi yurt içi hasılası (GSYH) ile 19'uncu büyük ekonomi olan Türkiye'nin, 2023 yılında 1 trilyon 154,6 milyar dolarlık GSYH ile en büyük 20 ekonomi içinde 17'nci sırada yer alacağı öngörüldü.

IMF Ekonomik Görünüm Raporu'nun Nisan 2023 güncellemesinde, Türkiye'nin 2023 yılında GSYH'de ilk kez 1 trilyon dolar çitasını aşmakla birlikte yine 19'uncu sırada yer alacağı öngörülmüştü. IMF projeksiyonlarına göre Türkiye, 2024 yılında 1 trilyon 340,7 milyar, 2025'te 1 trilyon 402,1 milyar, 2026'da 1 trilyon 454,2 milyar, 2027'de 1 trilyon 515,5 milyar ve 2028'de 1 trilyon 576 milyar dolarlık milli gelirle sırasını koruyarak 17'inci büyük ekonomi olmaya devam edecek.

İlk 10 hedefinin uzağındayız

Projeksiyonlar, 2011 yılından bu yana siyasi söylem olarak öne çıkan 'En büyük 10 ekonomi arasında yer alma' hedefinin hala çok uzağında olduğunu göstermekle birlikte, Türkiye'nin ilk 20 büyük ekonomi liginden de düştüğü yolundaki karamsar yorumlara göre pozitif bir tabloya işaret etti.

IMF projeksiyonlarında Türkiye ekonomisi için öngörülen milli gelir büyüklüklerinin, ekonomi yönetiminin açıkladığı 2024-2026 dönemine ait Orta Vadeli Program'daki (OVP) hedeflerin üzerinde bulunduğu dikkati çekti. Eylül ayında yayımlanan OVP'de 2023'ün tamamında 1 trilyon 67 milyar, 2024'te 1 trilyon 119 milyar, 2025'te 1 trilyon 205 milyar ve 2026'da 1 trilyon 318 milyar dolar düzeyinde GSYH hedefleniyor.

Büyüme tahminleri daha düşük

Buna karşılık; OVP'deki IMF projeksiyonlarında Türkiye için öngörülen sabit fiyatlarla büyüme tahminleri ise OVP'deki hedeflere göre daha ihtiyatlı bir tablo oluşturdu. OVP'de Türkiye'nin bu yılki büyümesi yüzde 4,4 tahmin edilirken, 2024'te yüzde 4, 2025'te yüzde 4,5 büyümesi hedefleniyor. IMF projeksiyonlarında ise Türkiye'nin bu yılın tümündeki büyümesi yüzde 4, 2025'teki yüzde 3, 2025 ve 2026 yıllarındaki yüzde 3,2 olarak öngörülüyor. IMF, Türkiye'nin 2027 ve 2028 yıllarında da yüzde 3,2 büyüyeceğini tahmin ediyor.

Çin, ABD'yi yakalayamıyor

IMF'ye göre dünyanın en büyük ekonomisi olan ABD'nin 2022'de 25,5 trilyon dolarlık GSYH'si, 2023 yılında 26,9 trilyon dolara çıkacak, izleyen beş yılda da bu konumunu koruyacak olan bu ülke 2028'de 32,7 trilyon dolarlık milli gelir büyüklüğüne ulaşacak. İkinci büyük ekonomi olan Çin'in 2022'de 17,9 trilyon dolar olan milli geliri 2023'te 17,7 trilyon dolara gerilemekle birlikte ikincilik konumu değişmeyecek. Çin'in milli gelir büyüklüğü 2028 döneminde 23,6 trilyon dolara yükselecek ve ABD ile aradaki makas biraz daha daralacak.

Hindistan 2026'da 3'üncü büyük

IMF projeksiyonlarına göre üçüncü büyük ekonomi olan Almanya, 2027 yılında bu konumunu Hindistan'a kaptıracak. Yeni yükselen güç olarak nitelenen Hindistan, 2026 yılında Japonya'yı geçerek dünyanın en büyük 4'üncü; 2027 yılında ise Almanya'yı da geçerek en büyük 3'üncü ekonomisi olacak. 2028'e kadar olan dönemde milli gelire göre sıralamada İngiltere 6'ncı, Fransa 7'nci sıradaki yerini koruyacak. 2022'de 8'inci sırada yer alan Rusya, bu sırayı 2023'te İtalya'ya, o da 2026'da Brezilya'ya kaptıracak.

Rusya'nın hızlı irtifa kaybı

Projeksiyonlar, Ukrayna ile savaşta Rusya ekonomisi için olumsuz bir gidişata işaret ediyor. IMF'ye göre 2022 yılında 2,2 trilyon dolarlık GSYH yaratarak dünyanın 8'inci büyük ekonomisi olan Rusya, 2028'de 2 trilyon doların altına inecek milli geliri ile 2023'te 11'inciliğe inecek, 2024, 2025 ve 2026'da 12'inci, 2027'de 13'üncü olacak, 2028'de ise 15'inciliğe kadar düşecek. 2028 itibarıyla en büyük on ekonominin sırasıyla; ABD, Çin, Hindistan, Almanya, Japonya, İngiltere, Fransa, Brezilya, Kanada ve İtalya şeklinde olacağı öngörülüyor.

Fabrikalar okul oluyor

Ferit Barış PARLAK

13 Ekim 2023 Cuma

Türk iş dünyasının istihdamda önemli problemlerinden biri olan yetişmiş ara eleman sıkıntısına çare olması için yeni bir proje geliştirildi. Buna göre talep eden her işletme aynı zamanda birer 'okul' olacak.

Almanya, Avusturya ve Belçika gibi ülkelerde uygulanan İşletmelerde Okul Modeli Türkiye'de de uygulanacak. Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Kemal Şamlıoğlu, "Bazı işletmeler okul olarak, eğitim ve üretimin iç içe geçtiği bir modele dönüştürülecek" dedi. Mesleki eğitimin sanayi sektörünün gücü ve desteğiyle daha iyi bir noktaya taşınabileceğini belirten Şamlıoğlu, 7'nci ve 8'inci sınıftan itibaren mesleki eğitimle ilgili modüler eğitimlere başlanmasının planlandığını belirtti.

Meslek liselerinin sayısı artacak

Meslek okullarının sayısının artırılacağını da söyleyen Şamlıoğlu, "Mesleki eğitimde sanayicilerimizle yol yürümek istiyoruz. Bazı işletmeler okul olarak, eğitim ve üretimin iç içe geçtiği bir modele dönüştürülecek" bilgisini verdi.

Ankara Sanayi Odası'nın ev sahipliğinde düzenlenen Mesleki ve Teknik Eğitim Değerlendirme Toplantısı'nda konuşan ASO Başkanı Seyit Ardiç ise, "Mesleki eğitimde sanayinin ihtiyacına uygun bir planlama yapılmadığı sürece, hem işsizlik hem de reel sektörün 'işçi'sizlik sorunları devam edecek" açıklamasını yaptı.

ASO Başkanı Seyit Ardiç, mesleki eğitimin sanayiciler için ne kadar önemli olduğunu her platformda gündeme getirdiğini belirtip, dünya ekonomisinde çok önemli ve hızlı değişimlerin yaşandığı bir dönemden geçildiğine dikkat çekerek, "Değişimlere hızlı adapte olabilmek için, kalkınmanın en önemli unsurlarından biri olan beşeri sermayenin çağın gereklerine uygun bir anlayışla eğitilmesi, yeni becerilerin kazandırılması hayati konular arasında yer alıyor" dedi.

Mesleki eğitim günümüze uyarlanmalı

Gelişmiş ülkelerin mesleki ve teknik eğitimi, üretimin gereksinimlerine göre sürekli güncellediğini belirten Ardiç, sanayileşme açısından dünyanın sayılı devlerinden olan Almanya'da mesleki eğitimin köklü bir geleneğe sahip olduğuna dikkat çekti.

Almanya'da öğrencilerin yüzde 50'sinin düz lise ya da üniversite yerine mesleki eğitime yönlendirildiğini vurgulayan Ardiç, sözlerine şöyle devam etti: "Bunların üçte biri tek aşamalı yani okul temelli, üçte ikisi ise okul ve iş yeri temelli bir mesleki eğitim programına devam ediyor. İkili sistem mezunlarının yaklaşık üçte ikisi eğitim aldıkları şirkette işgücüne katılıyor.

Almanya'da şirketler de mesleki eğitime katılıyor; meslek okulları yaklaşık 430 bin şirketle iş birliği yapıyor ve büyük şirketlerin yüzde 80'inden fazlası meslek eğitim sisteminde yer alıyor. Almanya'nın bugün dünyanın en güçlü ekonomilerden biri olmasının altında yatan en önemli etkenlerden birisi de şüphesiz mesleki ve teknik eğitime verdiği önemdir."

Sanayileşmek istiyorsak

Türkiye'de üniversitede okuyan öğrenci sayısının Almanya'nın iki katından daha fazla olduğunu belirten Ardiç, "Türkiye'de meslek eğitimi gören öğrencilerin oranı Almanya'nın yarısından az ancak Almanya'da işsizlik oranı Türkiye'nin yarısı kadar.

Genç işsizliği bizim en büyük problemlerimizden biriyken, Almanya'nın böyle bir yapısal sorunu yok. Bu veriler bize, sanayileşme sürecinde meslek eğitiminin ne kadar önemli olduğunu anlatıyor. İstihdam edemeyecek olduktan sonra, bu kadar yüksek sayıda gencimiz neden üniversite öğrenimine yıllarını veriyor?

Bu, ailelerin ve devlet kaynaklarının da israfı" ifadelerini kullandı. Ardiç, Türkiye'de de reel sektörle yakın iş birliği içinde olan, sınıfı ve iş yerini, teoriyi ve pratiği, öğrenmeyi ve çalışmayı bir araya getiren ikili meslek eğitim sisteminin geliştirilebileceğini söyledi.

Ustabaşına itibarı teslim edilmeli

ASO Başkanı Seyit Ardıç, meslek eğitiminin yaygınlaştırılabilmesi için zihniyet dönüşümünün gerektiğini vurgulayarak, “Meslek eğitimi hedeflerine ulaşabilmek için, önce toplum nezdinde saygınlık kazanması gerekiyor. Ülkemizde ne yazık ki halen meslek kollarına ilişkin çok köklü ayrımcı yargılar mevcut. Eğer sanayide ustabaşı mühendis kadar saygı görürse, o zaman aileler gençlerimizi meslek ve beceri edinecekleri eğitim programlarına daha fazla yönlendirirler. Gençlerimizin yılları, işsizlikle heba olmaz” diye konuştu.

Türkiye’de işsizliğin yüksek oranda seyretmesine karşın sanayinin işgücü talebinin karşılanamadığını belirten Ardıç, “Mesleki eğitimde sanayinin ihtiyacına uygun bir planlama yapılmadığı sürece, hem işsizlik hem de reel sektörün işçisizlik sorunları devam edecek. Sanayi, teknoloji, eğitim ve işgücü politikaları bütüncül bir yaklaşımla bir arada dizayn edilmeli” ifadelerini kullandı.

Abdulkadir Selvi

Hamas, MOSSAD ve CIA tuzağına mı düştü

Mısır istihbaratının Hamas saldırısı konusunda 3 gün önceden İsrail'i uyardığı ABD tarafından doğrulandı.

Bu gelişme 'Hamas saldırısı ABD ve İsrail'in bir planı mıydı? Mossad ve CIA, Hamas'ı tuzağa mı düşürdü' sorularının sorulmasına yol açtı.

Saldırının ardından Netanyahu'nun, "Ortadoğu'yu değiştireceğiz" demesi, Biden'ın savaş kabinesini toplayıp, İsrail'e koşulsuz desteğini açıklaması, İsrail ve ABD, saldırı sonrasına hazır mıydı kuşkusunu beraberinde getirdi.

Hamas'ın 7 Ekim'deki saldırısını önceden istihbarat alamadığı için MOSSAD ve Hamas'ın fırlattığı roketleri önleyemediği için Demir Kubbe eleştirilerin odağında yer almıştı.

11 EYLÜL VE PEARL HARBOR

Hamas saldırılarını Pearl Harbor baskınına ve ikiz kulelerin vurulduğu 11 Eylül'e benzetenler olmuştu. Her iki olayın iki ortak özelliği vardı.

Biri, istihbarat servislerinin uyuması ve bu saldırılarının sonucunun dünyanın kaderini değiştirmesi.

İkincisi ise hem Pearl Harbor baskınının hem 11 Eylül saldırısının dünyanın kaderini değiştirmesi için önceden planlandığı, istihbarat servislerinin uyumadığı tam aksine bunun bir planın parçası olduğu yönünde iddialar ortaya atıldı. Komplo teorisi olarak görünse de bu iddiaları yalanlayacak bir kanıt ortaya konulamadı.

DÜNYANIN KADERİNİ DEĞİŞTİRDİ

İster komplo teorisi olsun ister planın bir parçası sonuç itibariyle iki saldırı dünyanın kaderini değiştirdi. Pearl Harbor baskını ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmesini

sağladı. O zamana kadar savaşı kaybetme ihtimali olan İngiltere, ABD'nin savaşa girmesiyle rahatladı. Çünkü ABD'nin Japonya'ya attığı atom bombası İkinci Dünya Savaşı'nın sonunu getirdi.

11 Eylül'den sonra ise ABD, Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etti. Ortadoğu artık eski Ortadoğu olmaktan çıktı. O dönemde komplocuların en büyük silahı, John Trovalta'lı "Kod adı Kılıçbalığı" filmiydi. Sanki İkiz Kuleler'in vurulacağı önceden film olarak işlenmiş gibiydi.

KOMPLOYA İNANMA AMA

Hamas'ın İsrail'e saldırısına gelince burada iki görüş çarpışıyor.

1- Mossad'ın uçan kuştan haberi olan bir örgüt olmadığı ortaya çıktı. Demir Kubbe kevgire döndü. İsrail'in karizması çizildi. MOSSAD'ın hâlâ güçlü olduğunu göstermek için, istihbarat alındı ama Hamas'ın saldırısına göz yumuldu tezi ileri sürülüyor deniliyor.

2- İkinci görüş ise Hamas'ın saldırısına bilerek göz yumuldu. İsrail bir gerekçe elde etmiş oldu. Çünkü Gazze'yi yerle bir edecek planın devreye sokulması gerekiyordu deniliyor.

Benim pozisyonum ise komploya inanma ama komplosuz da kalma durumunda.

İSRAİL VE ABD Mİ YENECEK YOKSA GAZZE Mİ?

Askeri uzman değilim. O nedenle yazacağım bilgiler sadece bir fikir vermesi açısından değerlendirilebilir.

Dünyanın en büyük nükleer silahlarına sahip olan, Demir Kubbesi'yle meşhur, nükleer başlık taşıyan füzeleri, savaş uçakları, helikopterleri, denizaltıları, savaş gemileri, askerleri, bir çağrıyla toplayabileceği yedek askerleri, arkasında ABD ve Avrupa gibi önemli destekleri olan İsrail, karadan, denizden ve havadan dünyaya kapatılan, 10 kilometre genişliğinde 41 kilometre uzunluğunda 2 milyon 300 bin insanın yaşadığı dünyanın en büyük açık hava hapishanesi olan Gazze'ye yönelik savaş başlattı.

GAZZE'DE KATLİAM YAŞANIYOR

Gazze günlerdir İsrail savaş uçakları tarafından ağır bombardıman altında. Gazze'nin elektriği, suyu kesildi. Hastanede yaralılara müdahalede edilecek tıbbi malzemelerde sıkıntı yaşanıyor. Gazze'de insanlık katlediliyor. Hem de sadece bugün değil. Yıllardır aynı zulüm yaşanıyor.

Gazze'deki sivil katliamını siz zaten canlı yayınlarda izliyorsunuz.

HAMAS'IN YANLIŞI

Hamas'ın 7 Ekim'de yaptığı saldırı ile savaşın fitilini ateşlemesini ve sivillere yönelik yapılanları doğru bulmuyorum. İsrail ne zaman sıkışsa, Filistin davasını zora düşürecek bu tür saldırıları anlamakta zorlanıyorum. Ama bunların hiçbirisi İsrail'in Gazze'ye yönelik sivil katliamını meşrulaştırmaz.

GÜÇLER ARASINDAKİ FARK

Üzerinde durmak istediğim başka bir nokta var. İsrail'in arkasında ABD'si, elinde nükleer silahları var. İsrail'in 300 nükleer başlığı olduğu biliniyor. 600 savaş uçağı, 200 helikopteri, çok sayıda İHA ve SİHA'sı, savaş gemileri, nükleer denizaltısı ve devasa bir kara ordusu var. Hamas ise roketlerle savaşıyor. Gazze halkının ise öfkesinden, imanından ve canından başka bir şeyi yok. İsrail ile Gazze arasında kıyaslanması mümkün olmayacak bir güç dengesi var. Daha doğrusu dengesizliği. Gazze'ye bombalar yağıyor ve o yıkıntıların altında masum insanlar ölüyor.

ABD'NİN UÇAK GEMİLERİ

Ama sanki İsrail'in elindeki devasa savaş gücü yeterli değil gibi. ABD dünyanın en büyük savaş gemisi olan Ford uçak gemisini İsrail'e gönderdi. 90 uçak taşıyabiliyor. Kendisine 6 savaş gemisi eşlik ediyor. Ama Gazze halkını yenmeye bu da yeterli olmamış ABD, şimdi de İsrail'in yardımına Eisenhower uçak gemisini gönderiyor.

Eisenhower uçak gemisinde de 90 savaş uçağı, helikopter taarruz filosu, helikopter deniz muharebe filosu yer alıyor. Eisenhower savaş gemisine de 6 savaş gemisi eşlik ediyor.

Tüm bunlar suyu kesilmiş, elektriği olmayan, ameliyatlar için yeterli tıbbi malzeme bulmakta zorlanan Gazze'ye karşı yapılıyor.

Ben olayın askeri ve stratejik boyutuna girmeyeceğim. Çünkü hesap başka. Gazze üzerinden yeni bir Ortadoğu dizayn etmeye çalışıyorlar.

GAZZE'NİN İMANI KAZANACAK

Ama bir şey söyleyeceğim.

Ne İsrail'in nükleer silahları ne ABD'nin uçak gemileri Gazze'yi yenmeye yetmeyecek.

Kucaklarında İsrail savaş uçaklarının vurduğu enkazın altından çıkardıkları çocuklarının cesetleri, kalplerindeki imanı ve yüreklerindeki öfkeleriyle bu savaşın galibi Gazze halkı olacak.

Çünkü tarih göstermiştir ki, hiçbir güç bir milleti yenemez.

Gazze'nin imanı İsrail'in savaş makinalarını da ABD'nin uçak gemilerini de yenecek.

Esfender KORKMAZ

ÜCRET ARTIŞI ENFLASYON YARATIR MI?

Hazine ve Maliye Bakanı ‘*Enflasyonu önlemek için Ücretlerin hedef enflasyona göre belirleneceğini*’ söyledi. Merkez Bankası Başkanı’da daha önce, enflasyonda ücret artışlarının etkili olduğunu söylemişti.

2001 yılındaki İMF programında da aynı madde vardı. Ancak 2022 yılında gerçekleşen enflasyon hedef enflasyondan daha yüksek çıktı ve işçi ve memur kurtuldu.

Ücret artışları ile fiyat artışları arasındaki döngüsel ilişkiyi ifade eden ücret-fiyat sarmalı, reel ücret artışı olduğunda bile tartışma konusudur.

Türkiye’de maaş ve ücretler TÜFE’ ye göre düzeltildiği için reel artış yoktur.

Maaş ve ücretlerin , yıllık TÜFE’ ye göre düzeltilmesi reel ücretlerin düşmesine neden oluyor. Çünkü yıllık TÜFE harcama sepeti bileşimi ile çalışanların harcama sepeti bileşimi farklıdır. Türkiye de gıda fiyatlarının TÜFE oranından daha fazla artması nedeni ile mutfak enflasyonu her zaman daha yüksek çıkıyor.

TÜİK’ in TÜFE’yi düşük gösteriyor tartışmasına girmiyorum. TÜFE verilerini kullanarak, rahatlıkla çalışanların reel satın alma gücünün nasıl düştüğünü hesaplayabiliriz.

TÜİK Hanehalkı Tüketim Harcaması 2022 verilerine göre gıda harcamalarının Nüfusun en yoksul yüzde 20’ sinin harcama sepeti içindeki payı yüzde 35,8’dir. En zengin yüzde 20’nin harcama sepeti içindeki payı ise yüzde 16,6’dır.

TÜİK, tüm grupların ortalaması olarak TÜFE sepeti içinde gıda harcamalarının payını yüzde 25,43 olarak alıyor. Oysaki çalışanların dahil olduğu ilk yüzde 20’lik nüfusun gıda harcama sepeti içindeki payını yüzde 35,8 olarak almış olsaydı; Eylül ayı geçinme endeksi yüzde 72,78 olacaktı. Aslında İTO’nun İstanbul geçinme endeksi de bu orana yakın yüzde 73,18 oldu.

TÜİK' in TÜFE ve Yİ-ÜFE yanında ücret ve maaşlarda enflasyon düzeltmesi için çalışanların gıda ve konut harcamalarının, harcama sepeti içindeki payını araştırması ve üçüncü bir endeks, bir geçinme endeksi hazırlaması gerekir.

Muhalefet partilerinin hiçbiri ve sendikalar benim yıllardır önerdiğim geçinme endeksini neden savunmuyorlar? Yıllık TÜFE ile maaş ve ücretlerin satın alma gücünün düşeceğini iktidar da biliyor ve karşı çıkan olmayınca, bunu kullanıyor.

Türkiye de enflasyonu ücret artışları değil, eksi reel faiz ve kur artışı yarattı.

Ücretlerde reel artış olsa bile, ücret artışından önce enflasyonu kur artışının yarattığını tespit eden araştırmalar mevcuttur. Bunlardan birisi, Öğr.üyesi Dr. E. Yıldızdır. Bu araştırmada;

Türkiye de "enflasyonun makro ekonomik belirleyicilerinin modele dahil edilmesi ile ücret-fiyat sarmalı geçerliliğini yitirmektedir. Ne uzun ne de kısa dönemde ücret ve fiyat değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcut değildir. Ücret değişkeninin en önemli belirleyicisi ise döviz kuru olarak tespit edilmiştir. " deniliyor.

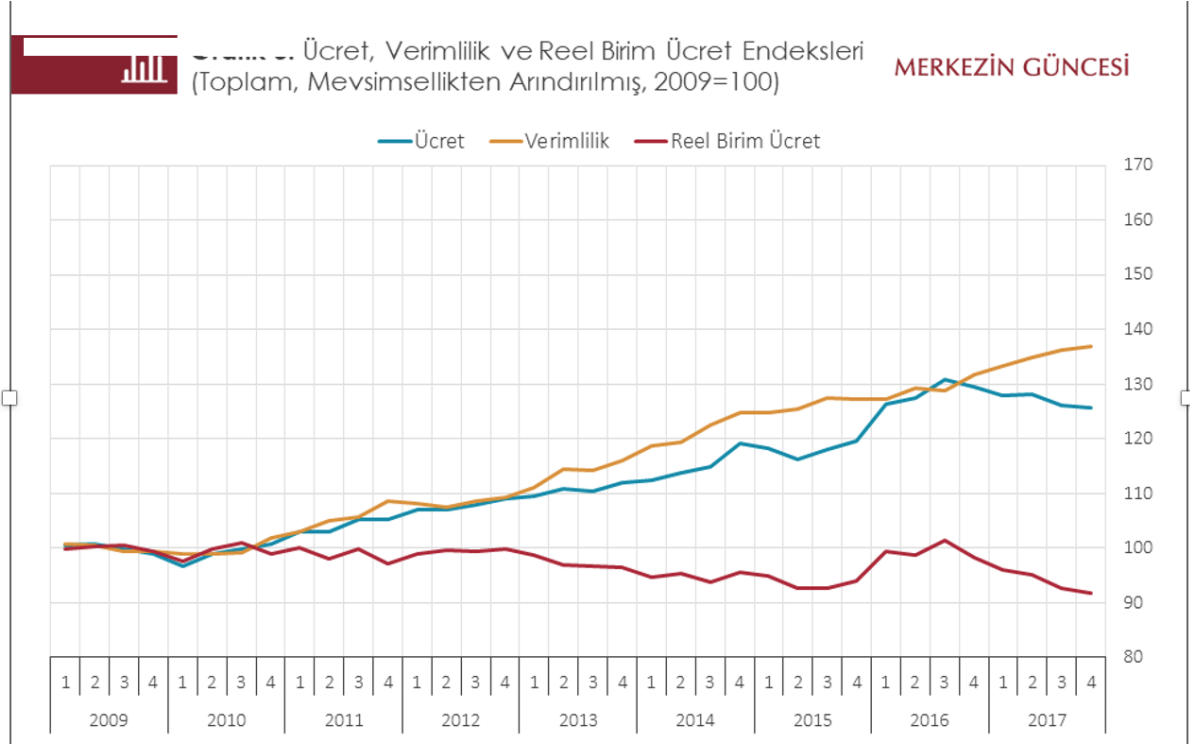
Zaten bizde ücretlerde hiçbir zaman reel artış olmadı. Bunu GSYH verilerinden de görüyoruz. 2017 yılı ilk çeyreğinde Ücretlerin milli gelirden aldığı pay yüzde 39 iken, 2023 II çeyreğinde yüzde 34,3' e geriledi.

Ücretlerde reel artış olsa bile enflasyona yansımaz.

Teorik olarak enflasyon arz- talep dengesinin bozulmasıdır. Eğer ücretlerde enflasyonun üstünde bir reel artış olursa, fiyatlar genel seviyesi kısa dönemde artar ve fakat reel ücret artışı emek verimliliğini artırır, üretim artar, arz artar ve arz- talep dengeye gelir. Fiyat artışı devam etmez.

Uygulamada, reel ücretler düştüğü halde emek verimliliği artmıştır.

Merkez bankasının bir araştırmasına göre; 2009-2017 arasında ücret artışları kendinden daha yüksek verimlilik artışı yaratmıştır. (Aşağıdaki Grafik) Buna rağmen yeni MB başkanının "ücret artışı enflasyon yaratır "demesi, MB ve politikalarına olan güveni sarsmıştır.

Sonuç; Ücret – fiyat sarmalı 50 yıl önce tartışılan bir teoridir. İMF’nin de bir yanlışıdır. Çünkü bugün düşük ücretin; verimlilik, mal ve hizmet arzı açısından fiyat istikrarını daha çok bozduğu yapılan araştırmalardan anlaşılmıştır.

İbrahim Kahveci

Fakirliği daha nasıl anlatabilirim?

Aklım çok karışık. Olanları anlamakta çok zorlanıyorum.

Bir toplum nasıl bu hale gelebilir diye nerede ise delireceğim.

"Nasılsın" diye soranlara verdiğim cevap iki şıklı: "Beni soracak olursanız hiç bir mesele yok, gayet iyiyim; lakin ülkemizi soracak olursanız deliriyorum..."

Hatırlarsanız emeklilerin ortalama gelirini vermiştim. SGK kayıtlarına göre emekli-dul-yetim olarak toplam ücret alanların kişi başına gelirlerine bakarak durumu çözmeye çalışmıştık:

"Emekli-dul-yetim" olarak SGK'dan ücret alanların kişi başına aylık gelirleri asgari ücretin yüzde yaklaşık yüzde 20 üzerindeymiş. 2014 sonrası SGK'dan ücret alanların kişi başı geliri hızla gerileyerek 2023'de asgari ücretin yüzde 21,7 altına düştüğünü gördük.

Yani SGK'nın ücretleri asgari ücretin yüzde +20 üzerinden yüzde -21,7 altına düştü. Bu ne demek biliyor musunuz? SGK'dan ücret alanların aylıkları yarı yarıya düşürülmüş. Her bir emekli, her bir dul ve yetim eskiye göre almaları gereken ücretin yarısını alıyorlar.

Ve bunların büyük kısmı iktidarı destekliyor.

Ayrıca emekli-dul-yetim toplam maaş ödemelerinin GSYH payına baktım. Yaklaşık olarak GSYH'nın yüzde 7,0'si bu ücretlere gidiyormuş. Lakin bu havuzu da kısımlar ve 2022 yılında SGK'nın emekli-dul-yetim maaş ödemeleri GSYH'nın yüzde 4,46'sına gerilemiş olduğunu gördük.

Ama asıl vahim olan şuydu: Daha önce 9-10 milyon emekli-dul-yetimin toplam maaş ödemeleri GSYH'nın yüzde 7,0'leri ederken şimdi 15 milyonu aşan bu sayıya

13.10.2023

GSYH'nın yüzde 4,46'sı ödenmişti. Ve böylece emekli-dul-yetime kişi başına ödenen maaşın GSYH'ya oranı yarı yarıya düşüş göstermişti.

Hem asgari ücrete göre hem de GSYH'ya göre emekli-dul-yetim aylıkları yarı yarıya düşmüş oldu.

Bunları daha önceki yazılarımızda vermiştik.

Bugün de çalışanların durumuna bakacağız.

TÜİK GSYH verisinde toplam GSYH ve buradan "Toplam İşgücü Ödemeleri" verisini açıklıyor.

Ayrıca SGK kayıtlı çalışanların günlük brüt ücretlerini veriyor.

Şöyle bir hesap yönetimi ile gittik: Çalışan sayısı başına ülke gelirinden ne pay alınıyor?

Hatırlar mısınız bilmiyorum ama buna benzer hesabı turizm verilerinden hesaplamıştık. Bakanlık verileri turist başına harcama ve turist başına geceleme sayılarını veriyordu. Tamam, turist başına harcama artmış olabilir ama ya turist geceleme sayısını artırmış ise... Mesela turist başına harcama 800 dolardan 1000 dolara çıkıyor ama turistin geceleme sayısı da 8 günden 10 güne çıkmıştır. İşte bu durumda o turistin gün başına harcamasında bir reel değişim olmamıştır.

Bu mantık ile turist başına geceleme harcamasını çıkartmıştık. Ve görmüştük ki, turist hem daha az geceliyor ama hem de daha fazla harcayarak gün başına ilk kez 100 doların üzerinde ödeme yapıyor.

Yakın tarihte ilk kez turizmde geceleme başına 70-80 dolar bandından 120 dolara çıkan bir harcama oluyordu.

Tıpkı bu düşünce ile şimdi 1 çalışan başına gelire bakalım. Tabi burada farklı verileri de kullanacağız.

GSYH verisinde başlayalım: TÜİK toplam rakamları verdiğiinden biz oradan kişi başına gelire ineceğiz.

Mesela 2009 yılında 8 milyon 976 bin çalışan var (ücretliler daha geniş ama bir izlenim vermek açısından çalışan sayısından gidiyoruz). Bu çalışanlar 1 trilyon liralık GSH içinden 269 milyar lira gelir elde ediyor. (%26,73)

Lakin zamanla çalışan sayısı GSYH artışından daha hızlı artıyor. Bu nedenle ücretlilerin payı artış gösterse de 1 ücretli başına gelir tam tersine düşüyor. Örnek olarak 2009 yılını 2016 yılı ile karşılaştıralım: 2016 yılında çalışan sayısı 13 milyon 775 bin kişiye çıkarak ücretlilerin geliri 840 milyar liraya ulaşıyor. Böylece 2009 yılında ücretlilerin GSYH içindeki payı yüzde 26,73'den 2016 yılında %31,99'a yükseliyor.

Oysa kişi başına çalışanın geliri GSYH ya oranla 2009 yılında 26,03'den 2016 yılında 23,59'a düşüyor.

Burada toplam ücretliler yerine çalışan sayısının gelirene baktığımızda ortada GSYH'ya oranla müthiş bir fakirleşme sözkonusu.

Bakınız asıl çöküş 2022 yılında yaşanıyor. Geçen yıl 1 çalışanın gelirden aldığı pay 15,33'e kadar geriliyor. Yeniden ifade edelim ki bu pay 2009 yılında 26,03 seviyesindeydi.

Veya tersten söyleyelim: Çalışan başına ücret geliri eğer 2009 yılı seviyesine çıkması gerekiyorsa her bir çalışanın yıllık geliri yüzde 70 daha yukarıda olmalıydı.

Veya bir başka açıdan söyleyelim: **Geçen yıl çalışarak elde ettiğiniz gelir yüzde 70 daha fazla olmalıydı.**

İşte bu gelir kaybı ülkenin verimsiz ve fakirliğe nasıl mahkum hale geldiğini gösteren tablodur.

Ama biz bir de SGK kayıtlarından resmi çalışanlar ve onların geliri üzerinden hesap yapalım. (burada SGK kayıtlarındaki aylık ücreti yıl sonu aralık ayı üzerinden brüt ücret olarak alıyoruz)

2009 yılında SGK'ya kayıtlı bir çalışan saatlik 40,20 lira brüt ücret alıyordu. Bu ücretin GSYH payı 3,99 ediyordu. Oysa 2022 yılında saatlik brüt ücret 378,68 liraya yükseliyor ama bunun GSYH payı artık 2,52'ye düşmüş durumda.

Buna göre eğer bir çalışanın ücret payı GSYH oranında artsaydı alacağı ücret yüzde 60 daha fazla olmalıydı. Yani hem TÜİK GSYH ücretliler payı hem de SGK kayıtlı çalışanların GSYH payı çok ciddi oranda gerilemiş durumda.

Ya da şöyle bitirelim: Türkiye büyüyor ama çalışanlar ve emekliler fakirleşiyor.

